

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Vihreä kirja tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 tarkistamisesta”

KOM(2009) 175 lopullinen

(2010/C 255/08)

Esittelijä: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Komissio päätti 21. huhtikuuta 2009 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Vihreä kirja tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 tarkistamisesta

KOM(2009) 175 lopullinen.

Asian valmistelusta vastannut ”yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 17. marraskuuta 2009. Esittelijä oli Bernardo **Hernández Bataller**.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 16.–17. joulukuuta 2009 pitämässään 458. täysistunnossa (joulukuun 16. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 174 puolesta 1:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK on komission kanssa yhtä mieltä siitä, että eksekviivimenettelyä voidaan luopua, jotta tuomioiden vapaa liikkuvuus sisämarkkinoilla helpottuu ja jotta tuomioiden täytäntöönpano olisi kansalaisten ja yritysten kannalta helpompaa.

1.2 ETSK katsoo, että asetuksen 44/2001 soveltamisalaa on aiheellista laajentaa kattamaan hallinnolliset päätökset. Komitea kehottaakin komissiota ryhtymään tarpeellisiin tutkimuksiin nykyisten esteiden poistamiseksi.

1.3 Komitea katsoo niin ikään, että on tärkeää toteuttaa toimenpiteitä, joilla helpotetaan välimiesmenettelyn käyttöä rajatylittävissä tapauksissa. Lisäksi se kannattaa sellaisen välityssopimusten pätevyyttä koskevan yhtenäisen ylikansallisen lainvalintasäännön laatimista, jonka mukaan asiassa sovelletaan sen valtion lakia, jossa välimiesmenettely on käynnissä. Tässä ei puututa New Yorkin yleissopimuksen toimivuuteen tai sitä pidetään ainakin lähtökohtana jatkotoimille.

1.4 Luonteeltaan ylikansallisella yhteisellä lähestymistavalla kansainvälistä toimivaltaa koskevine selkeine ja tarkkoine sääntöineen vahvistetaan kansalaisten oikeussuojaa ja varmistetaan sitovan yhteisön lainsäädännön yhtenäinen soveltaminen. Siksi olisi myös annettava sääntöjä, jotka koskevat yhteisön ulkopuolisissa maissa olevia vastaajia, laadittava toissijaisista toimivaltaa koskevia sääntöjä, otettava käyttöön toimenpiteitä asianosaisille edullisimman oikeuspaikan käytön estämiseksi sekä edistettävä oikeuspaikan valintaa koskevien vakiomuotoisten lausekkeiden käyttöä.

1.5 Olisi niin ikään annettava sääntöjä, joilla lisätään oikeusvarmuutta ja vähennetään korkeita kustannuksia, joita teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyvien riita-asioiden mahdollinen päällekkäinen käsittely kansallisissa tuomioistuimissa aiheuttaa.

1.6 Sellaisen menettelyjen osalta, joista johtuu luonteeltaan ehdottomia ja suojelevia oikeuksia, kuten työsopimuksista tai kuluttajasuhteista, asetusta 44/2001 on muutettava, jotta kanteet voidaan yhdistää ja ryhmäkanteiden nostaminen tulee mahdolliseksi.

2. Johdanto

2.1 Euroopan unionista tehdyssä sopimuksessa unionin yhtenä tavoitteena mainitaan olevan ”pitää yllä ja kehittää unionia vapautteen, turvallisuuden ja oikeuteen perustuvana alueena”. Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 65 artiklassa määrätään, että toimenpiteitä, jotka koskevat oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeudellisissa asioissa ja joiden vaikutukset ulottuvat rajojen yli, ovat – siinä määrin kuin ne ovat tarpeen sisämarkkinoiden moitteetoman toiminnan varmistamiseksi – ”siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa annettujen tuomioiden ja muiden päätösten tunnustaminen ja täytäntöönpano”.

2.2 Tampereella lokakuussa 1999 kokoontuneessa Eurooppa-neuvostossa tuomioiden vastavuoroisen tunnustamisen periaatteesta ⁽¹⁾ tehtiin sekä siviili- että rikosoikeuden alalla Euroopan unionissa toteutettavan oikeudellisen yhteistyön varsinainen kulmakivi.

(1) Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteella varmistetaan tuomioiden vapaa liikkuvuus tarvitsematta yhtenäistää jäsenvaltioiden prosessioikeudellista lainsäädäntöä.

2.3 Nizzan sopimuksen tultua voimaan helmikuussa 2003 67 artiklan mukainen päätöksentekomenettely korvataan siviiliasioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön alalla äänten määräenemmistöllä ja yhteispäätösmenettelyllä perheoikeutta lukuun ottamatta.

2.4 Vuodelta 1968 peräisin oleva Brysselin yleissopimus tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla on erittäin myönteinen panos yhteisön säännöstöön.

2.4.1 Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen yleissopimuksesta muodostaman oikeuskäytännön ja Amsterdamin sopimuksen voimaantulon ansiosta annettiin 22. joulukuuta 2004 neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001⁽²⁾ tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla. ETSK antoi aikoinaan asetusehdotuksesta lausunnon⁽³⁾, jossa komitea piti aiheellisena yhteisön säädöstä, jolla yleissopimus oli määrä korvata.

2.4.2 Asetuksessa (EY) N:o 44/2001 säädetään yhtenäisistä säännöistä tuomioistuimen toimivaltaa koskevien ristiriitojen tunnistamiseksi sekä tuomioiden, sovintojen ja täytäntöönpanokelpoisten virallisten asiakirjojen vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi Euroopan unionissa. Se on osoittautunut käytännössä elintärkeäksi välineeksi siviili- ja kauppaoikeuden alaan kuuluvissa rajatylittävissä menettelyissä.

2.4.3 Tanska ei alun alkaen osallistunut siviilioikeuden alalla tehtävään oikeudelliseen yhteistyöhön. Nykyisin asetusta on sovellettu Tanskassa 1. heinäkuuta 2007 lähtien Euroopan yhteisön ja Tanskan kuningaskunnan tekemän, tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa siviili- ja kauppaoikeuden alalla koskevan sopimuksen⁽⁴⁾ mukaisesti.

2.4.4 Lissabonin sopimus helpottaa Euroopan laajuista oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeudellisissa asioissa, kun yhteisömenetelmä⁽⁵⁾ yleistyy, komission tekemät ehdotukset hyväksytään määräenemmistöllä ja Euroopan parlamentin toimintamahdollisuudet lisääntyvät, samoin kuin kansallisten parlamenttien harjoittama demokraattinen valvonta, ja tuomioistuimen asema laillisuuden valvojana lujittuu.

3. Komission vihreä kirja

3.1 Asetuksen 44/2001 73 artiklan mukaan komissio laatii viiden vuoden kuluttua asetuksen voimaantulosta kertomus sen soveltamisesta ja liittää siihen ehdotukset asetuksen mukauttamiseksi.

(2) EYVL L 12, 16.1.2001, s. 1.

(3) EYVL C 117, 16.4.2000, s. 51.

(4) EUVL L 299, 16.11.2005, s. 61.

(5) Yhteisömenetelmä perustuu ajatukseen siitä, että kansalaisten yleistä etua voidaan puolustaa paremmin, jos yhteisön toimielimet hoitavat kaikilta osin tehtävänsä päätöksentekoprosessissa toissijaisuusperiaatetta noudattaen.

3.2 Vihreässä kirjassa tehdään koko joukko ehdotuksia komission olennaisimpina pitämistä seikoista. Ehdotukset pohjautuvat asetuksen 44/2001 soveltamisesta saatuihin kokemuksiin ja Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa siitä muodostuneeseen oikeuskäytäntöön.

3.3 Vihreällä kirjalla pyritään käynnistämään yleinen keskustelu muun muassa eksekvatuurimenettelyn⁽⁶⁾ lopettamisesta, asetuksen toimivuudesta kansainvälisessä oikeusjärjestyksessä, tuomioistuimen valinnasta, teollisoikeuksista, vireilläolosta silloin kun käynnissä on rinnakkaisia menettelyjä, väliaikaisista toimenpiteistä, asetuksen ja välimiesmenettelyn yhteyksistä, soveltamisalasta ja toimivallasta.

3.4 Vihreässä kirjassa käsitellään myös julkisten asiakirjojen tunnustamista ja täytäntöönpanoa, erityisesti niiden vapaata liikkuvuutta – Euroopan parlamentti on 18. joulukuuta 2008 antamassaan päätöslauselmassa kehottanut ottamaan esiin tämän seikan – sekä mahdollisuutta käyttää täytäntöönpanovaiheessa yhteistä vakiolomaketta.

4. Yleistä

4.1 Asetus (EY) N:o 44/2001 on osoittautunut käytännössä elintärkeäksi säädökseksi prosessi- ja kauppaoikeuden alalla. ETSK yhtyy neuvoston ja komission näkemykseen siitä, että yksityisoikeudellisen yhteistyön alalla tarvitaan toimenpiteitä, jotta sisämarkkinat toimisivat moitteettomasti.

4.2 Komission ehdottama keskustelu on tarkoituksenmukaista asetuksen soveltamisesta viime vuosina saatujen kokemusten valossa. Tarkoituksena on parantaa ihmisten perusoikeutta nauttia tehokasta oikeussuojaa, mikä on eräs unionin perusoikeuskirjassa ja EY:n perustamissopimuksen 65 artiklassa tunnustetuista perusoikeuksista. Se on myös Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä tunnustettu yleinen oikeusperiaate.

4.3 Eksekvatuurimenettelystä luopuminen jäsenvaltioiden tuomioistuinten antamissa kaikissa siviili- ja kauppaoikeuden alaan liittyvissä päätöksissä on kaikilta osin johdonmukainen sen kanssa, että tavoitteeksi on asetettu varmistaa menettelyjen tehokkuus ja turvata oikeusvarmuus sisämarkkinoilla sekä perusluonteinen vireillepano-oikeus⁽⁷⁾ ja tehokas oikeussuoja. Kaikki nämä oikeudet on tunnustettu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa sekä Euroopan perusoikeuskirjan 47 artiklan 1 kohdassa⁽⁸⁾.

(6) Eksekvatuuri on menettely, jonka avulla on tarkoitus määrittää, voidaanko tuomio tunnustaa, jos sen on antanut tuomioistuin, joka ei kuulu sen valtion määräämisvaltaan, jossa tuomio halutaan panna toimeen, ja voidaanko tuomio panna täytäntöön muussa kuin siinä valtiossa, jossa se on annettu.

(7) Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan vireillepano-oikeus on osa 6 artiklan 1 kappaleen mukaista oikeutta. Ks. asiassa Colder annettu päätös (21.2.1975, kohta 28–31) ja asiassa Dewer annettu päätös.

(8) EYVL C 364, 18.12.2000.

4.3.1 Edellä mainittu vastaa siis EY:n perustamissopimuksen 65 artiklan johdantokappaleeseen implisiitisti sisältyvää toissijaisuuslauseketta, jonka mukaan rajojen yli vaikuttavan yksityisoikeudellisen yhteistyön alalla voidaan toteuttaa vain toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen, jotta sisämarkkinat toimisivat moitteettomasti.

4.3.2 Vaatimuksiksi, jotka tuomion on täytettävä ollakseen toisessa valtiossa täytäntöönpanokelpoinen, saattaisivat riittää 27. marraskuuta 2003 annetussa asetuksessa (EY) N:o 2201/2003 (Bryssel II a) mainitut takuut. Sen 41 ja 42 artiklan nojalla tapaa-misoikeutta ja lapsen palauttamista koskevat päätökset ovat suoraan täytäntöönpanokelpoisia, jos ne kummassakin tapauksessa täyttävät kaksi taetta: jos tuomio on tuomion antaneessa jäsenvaltiossa täytäntöönpanokelpoinen ja jos tuomiosta on annettu kyseisessä jäsenvaltiossa todistus. ⁽⁹⁾

4.3.3 Vastaväitteeksi voitaisiin esittää vain, että toinen elin on jälkeempään antanut toisen täytäntöönpanopäätöksen, mutta tämä olisi hyvin poikkeuksellista tapauksissa, joita komission kaavailema asetuksen (EY) N:o 44/2001 muuttaminen koskee.

4.3.4 Kun puolestaan on kyse vastaajan oikeuksien turvaamisesta, vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen mukaisesti tuomioistuimille, jolle vaade on esitetty, voi antaa vireillepanon tiedoksi ulkomaalaisille tai ulkomailla asuville maan kansalaisille noudattamalla samoja sääntöjä kuin maan kansallisessa oikeusjärjestyksessä edellytetään.

4.3.5 Mikäli asiasta ei ole määräyksiä tai jos olemassa olevat säännöt eivät selvästikään sovellu turvaamaan oikeutta oikeudenmukaiseen menettelyyn (esimerkiksi kielikysymykset, haasteen toimittamiseen ja vastaanottamiseen käytettyjen välineiden todisteellisuus jne.), ylikansalliseen säännöstöön olisi aiheellista sisällyttää takuita koskevia korvaavia sääntöjä.

4.3.6 ETSK kannattaa kuitenkin yleisesti siviili- ja kauppaoikeudessa nykyistä yhtenäistetympää ylikansallista uudelleentarkastelumenettelyä edellyttäen, että vastaajalla on käytössään oikeussuojakeino jälkikäteen (erityinen uudelleentarkastelu).

4.4 Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan ⁽¹⁰⁾ nykyisen asetuksen 44/2001 II luvussa yhtenäistetään sekä yhteisön sisäisten että sellaisten riitojen toimivaltasääntöjä, joissa on osapuolena ulkomaalaisia. Viimeksi mainittu sisältää tilanteet, joissa vastaajan kotipaikka ei sijaitse unionivaltiossa.

4.4.1 Näin ollen olisi mahdollista laatia erityiset toimivaltasäännöt, jotka tarjoaisivat tässä tapauksessa ylikansalliset puitteet sen

⁽⁹⁾ Samansuuntaisia ovat myös asetukset 4/2009, 1896/2006 ja 861/2007.

⁽¹⁰⁾ Asiassa C-281/02 Owusu 1. maaliskuuta 2005 annettu tuomio ja 7. helmikuuta 2006 annettu lausunto, kohdat 143–145.

sijaan, että kuten nykyään, asia palautettaisiin kansalliseen oikeusistuimeen asetuksen (EY) N:o 44/2001 4 artiklan mukaisesti. Säännöissä on kuitenkin huomioitava kyseisen asetuksen 22 ja 23 artiklassa mainitut poikkeukset.

4.5 Toissijaista toimivaltaa koskevien sääntöjen käyttöönottoa ajatellen kaikki kolme parhaillaan harkittavana olevaa sääntöä vaikuttavat asianmukaisilta:

- sääntö, joka perustuu tietyn toiminnan harjoittamiseen, jos riita-asia koskee toiminnan harjoittamista (Maksukyvyttömyysmenettelystä annetun asetuksen 1346/2000 3 artiklassa on jo tällainen sääntö, jossa toimivalta kuuluu valtiolle, jossa velallisella on pääintressien keskus.)
- sääntö, joka perustuu velan takaisinmaksuun vaadittavan omaisuuden sijaintipaikkaan ja
- varatoimivaltaa koskeva sääntö (*forum necessitatis*) ⁽¹¹⁾, joskin siinä on noudatettava tarkoin kansainvälisen oikeuden tapaa tunnustaa objektiivinen alueperiaate ⁽¹²⁾. Kansainvälisessä oikeudessa korostetaan velvollisuutta näyttää toteen, että asia on syytä toimittaa edelleen tietyn tuomioistuimen käsiteltäväksi.

4.5.1 Se, että varatoimivaltaa koskeviin sääntöihin turvautuminen on poikkeuksellista, käy ilmi muun muassa asetuksen 4/2009 ⁽¹³⁾ 7 artiklan säännöksistä, joissa jäsenvaltion tuomioistuin valtuutetaan käsittelemään riita-asia, jollei toisen jäsenvaltion tuomioistuin ole asiassa asetuksen nojalla toimivaltainen eikä asiaa voida panna vireille kolmannessa valtiossa, johon riita-asialla on läheinen liittyminen.

4.5.2 Jos otetaan käyttöön yhtenäiset säännöt kolmansissa maissa oleviin vastaajiin kohdistuvia kanteita varten, lisääntyvä riski rinnakkaisista menettelyistä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden tuomioistuimissa. Yhtenäisiä ylikansallisia sääntöjä olisi kuitenkin sovellettava seuraavissa menettelyllisissä tapauksissa:

- kun osapuolet ovat tehneet yksinomaisen oikeuspaikkasopimuksen kolmansien maiden tuomioistuinten hyväksi
- kun riita-asia jostain muusta syystä kuuluu kolmansien maiden yksinomaiseen tuomioistuimen toimivaltaan tai
- kun jossakin kolmannessa maassa on jo käynnistetty rinnakkainen menettely.

⁽¹¹⁾ Varatoimivaltaa koskeva sääntö tarkoittaa sitä, että tuomioistuin tunnustaa ulkomaisen tuomioistuimen oletetun toimivallan, jos se katsoo, että kyseinen toimivaltaolettama on ollut perusteltua, jotta välttyään oikeussuojan epäämöiseltä, kun asiaa selvittämään ja ratkaisemaan ei ole toimivaltaista elintä. Näkökohta liittyy pikemminkin vireillepanoon kuin tuomioiden tunnustamiseen.

⁽¹²⁾ Esimerkiksi kansainvälisen tuomioistuimen asiassa Lotus 7. syyskuuta 1927 antamassa tuomiossa ja asiassa Barcelona Traction 5. helmikuuta 1970 antamassa tuomiossa.

⁽¹³⁾ EUVL L 7, 10.1.2009, s. 1.

4.6 Riita-asiassa yksinomaista toimivaltaa käyttäneiden kolmansien maiden tuomioistuinten antamien tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa varten on luotava yhtenäinen ylikansallinen menettely, jolla vältetään järjestelmien nykyisen kirjjon aiheuttamat vahingot ja viivytykset. On siis luotava yhteinen järjestelmä, jossa sovitaan, millä ehdoin kolmansien maiden tuomioistuinten antamat päätökset voidaan hyväksyä. ETSK pitää järjestelmän luomista tärkeänä.

4.6.1 Kun kerran Euroopan unionille on annettu EY:n tuomioistuimen lausunnon 1/2003 nojalla yksinomainen oikeus tehdä sekä kahdenvälisesti että yksipuolisesti tarkoituksenmukaisia kansainvälisiä yleissopimuksia, on aiheellista ottaa käyttöön ylikansallinen menettely.

4.7 Vireillölovaikutus

4.7.1 Kuten tunnettua, vireillölovaikutusta koskevan säännön mukaan tuomioistuimen, jossa asia on jälkimmäisenä otettu käsitteilyyn, on viran puolesta luovuttava käsittelystä sen tuomioistuimen hyväksi, jonka käsittelyyn asia on ensin tuotu, jos samasta asiasta on tehty kaksi samansuuntaista kannetta.

4.7.2 Laadittaessa ylikansallisia sääntöjä, joilla varmistetaan, että osapuolten tekemät oikeuspaikkasopimukset tuottavat tulosta, jos vireillä on rinnakkaisia menettelyjä, tehokkuuden, ripeän käsittelyn ja oikeusvarmuuden vuoksi lienee aiheellista muuttaa asetuksessa säädettyä vireillölovaikutusta koskevaa sääntöä siten, että siihen lisätään varoimina tiedoksiantovelvollisuus ja asian kannalta merkityksellisten kummankin tuomioistuimen välitön yhteistyö.

4.7.3 Asetuksessa 2201/2003⁽¹⁴⁾ oleva negatiivinen toimivaltaristiriita voitaisiin välttää luomalla tuomioistuinten välinen yhteistyö- ja viestintämekanismi ja velvoittamalla asian käsittelystä luopunut tuomioistuin ottamaan asia käsittelyyn toistamiseen, jos tuomioistuin, jossa asia on ensin pantu vireille, on niin ikään luopunut asian käsittelystä.

4.7.4 Varoimin varustettu vireillölovaikutus antaisi mahdollisuuden määrätä tietystä määräajasta, jonka kuluessa – ajallista prioriteettia koskevan säännön perusteella – kronologisesti toimivaltaisen tuomioistuimen on ilmaistava toimivaltakysymyksessä lopullinen kantansa, ja mikäli se pitäytyy toimivallassaan, tiedotettava uusien umpeutuvien määräaikojen kuluessa toiselle asianomaiselle tuomioistuimelle säännöllisesti menettelyn edistymisestä.

4.8 Eräänlainen huolellisuussääntö, jolla kaksi tai useampi vireillöolosäännön tarkoittamaa, samaa asiaa yksinomaisesti toimivaltaisina käsittelevää tuomioistuinta veloitetaan tiedottamaan ajallaan asian kannalta merkityksellisistä käänteistä, vahvistaisi yksiselitteisesti oikeusvarmuutta.

4.8.1 ETSK katsoo myös, että sopimuksen pätevyyttä koskevaan epävarmuuteen voitaisiin puuttua sisällyttämällä asetukseen 44/2001 ylikansallinen vakiomuotoinen lauseke oikeuspaikan valinnasta; tällä tavoin kansalaisten ja yritysten olisi helpompi saada tehokasta oikeussuojaa, ja tarpeellisten toimenpiteiden avulla varmistettaisiin, etteivät asianomaiset enää voisi valita itselleen edullisinta oikeuspaikkaa.

4.9 Suojatoimenpiteet

4.9.1 Suojatoimenpiteiden osalta on myös aiheellista tarkistaa tietyt asetuksen 44/2001 31 ja 47 artiklaan sisältyviä näkökohtia, varsinkin jos toimenpiteitä pyydetään tietyn jäsenvaltion oikeusviranomaisilta silloin, kun toisen jäsenvaltion tuomioistuin on toimivaltainen tutkimaan pääasiaa.

4.9.2 Koska tuomioistuimen on ryhdyttävä suojatoimenpiteisiin niitä pyytäneitä henkilöä koskevan käsittelyn turvaamiseksi, jos suurimmassa osassa jäsenvaltioita yleisesti täyttyy kaksi vaatimusta, tarve osoittaa *fumus boni iuris* ja *periculum in mora*⁽¹⁵⁾, tähän mahdollisuuteen olisi oikeuden väärinkäytöksen välttämiseksi aiheellista liittää eräitä rajoituksia.

4.9.3 Ensinnäkin elin, jolle pyyntö on osoitettu, on veloitettava keskustelemaan asiasta pääasiaa tutkivan toimivaltaisen tuomioistuimen kanssa ja päättämään tietoja arvioituaan, onko toimenpiteisiin syytä ryhtyä. Päätöksessä on ennen kaikkea huomioitava käsittelyn saattaminen moitteettomasti päätökseen.

4.9.4 Toiseksi suoja- tai väliaikaisia toimenpiteitä pyytävä taho on veloitettava tallettamaan takuusumma, jonka toimivaltainen tuomioistuin määrää kohtuusuuruiseksi; tällöin otetaan huomioon käsiteltävän asian merkitys ja oikeuden väärinkäyttöä ehkäisevä vaikutus.

4.9.5 Tapauksissa, joissa tarkoituksena on määrätä nimenomaisesti velvollisuudesta, ja muissa samantapaisissa tapauksissa, joihin ei liity vahvistetun ja perittävässä olevan summan maksua, takuusumman maksamisesta voitaisiin antaa vapautus tuomarin arvioitua todelliset asianhaarat, jotta ei estettäisi oikeussuojakeinojen saantia.

⁽¹⁵⁾ Suojatoimenpiteet edellyttävät periaatteessa vaateen julistamista ennakkoon ja toisinaan osittain täytäntöönpanokelpoiseksi, ennen kuin tuomio on annettu. Klassisen oikeusopin mukaan (kaikkien tapausten osalta Calamandrei: *Introducción al Estudio sistemático de las Providencias cautelares*) kyseisiin toimenpiteisiin ryhtyminen edellyttäisi, että kumpikin vaatimus täyttyy: vaade on ilmeisesti perusteltu (*fumus boni iuris*) ja on olemassa vaara, ettei vaadetta panna täytäntöön (*periculum in mora*). EY:n tuomioistuin viittaa doktriiniin myös tuomioistuimen presidentin 19. heinäkuuta 1995 asiassa Komissio vastaan Atlantic Container Line ym. (asia C-149/95) antamassa määräyksessä, yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin asiassa Pfizer Animal Health vastaan neuvosto (T-13/99) antamassa määräyksessä sekä asiassa Factortame 19. kesäkuuta 1990 ja tuomioistuimen presidentin 28. kesäkuuta 1990 antamassa määräyksessä.

⁽¹⁴⁾ EUVL L 338, 23.12.2003, s. 1.

4.10 Eksekvatuurimenettelystä luopuminen

4.10.1 Säilytetään asetuksen 34 artiklassa säädetty mahdollisuus olla tunnustamatta tuomio, jos tunnustamisen katsotaan olevan vastoin oikeusjärjestyksen perusteita, asianosaisilla ei ole ollut mahdollisuutta esittää puolustustaan ja tuomiot ovat keskenään ristiriitaisia.

4.10.2 Toimivaltaisille tuomioistuimille annetaan näin harkintavaraa, jota on vaikea valvoa, ja tämä luonnollisesti vähentää osaltaan oikeusvarmuutta ja lisää käsittelyn mahdollisia perusteettomia viivytyksiä.

4.10.3 Toisaalta vaikuttaa järkevältä, että eksekvatuurimenettelystä luovuttaessa väliaikaisten toimenpiteiden täytäntöönpanokelpoisuuden osalta asetuksen 47 artiklaa muutetaan ottamalla mallia asetuksen (EY) N:o 4/2009⁽¹⁶⁾ 20 artiklasta eli säätämällä toimitettavaksi jäljennös päätöksestä ja vakiolomakkeelle laadittu ote päätöksestä käännoksineen.

4.10.4 Koska asetuksen muuttamisella pyritään siihen, että asetuksen soveltamisalalla noudatetaan yleisesti vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta, ei vaikuta johdonmukaiselta, että tunnustaminen erotetaan edelleen täytäntöönpanosta.

4.10.5 Siksi olisi toivottavaa, että mahdollisuus poistetaan tai sen soveltamiseksi tarkistetaan perusteellisesti.

4.10.6 Toisaalta, jos tarkoituksena on, että päätösten tunnustaminen kattaa koko siviili- ja kauppaoikeuden alan, nykyisen 1 artiklan sisältöä on muutettava ja ulotettava sen soveltamisala kattamaan hallinnolliset päätökset, sillä näin kansalaiset ja yritykset hyötyisivät paremmin sisämarkkinoiden toiminnasta.

4.10.7 Edellä mainittu huomio pätee myös ehdotukseen sisällyttää asetukseen velallisille langetettavia taloudellisia seuraamuksia ja tuomioistuinten tai jäsenvaltioiden oikeusviranomaisten langettamia seuraamuksia.

4.10.8 Käsittelyn yksinkertaistamiseksi ja täytäntöönpanon nopeuttamiseksi oikeussuojaa voitaisiin parantaa ottamalla käyttöön kaikilla yhteisön virallisilla kielillä saatava vakiolomake, johon kirjataan ote tuomiosta.

4.10.9 Näin täytäntöönpanon kustannuksia voitaisiin pienentää luopumalla vaatimuksesta, jonka mukaan hakijan on ilmoitettava osoite tai nimettävä oikeudenkäyntiasiamies, sillä asetuksen (EY) N:o 1393/2007⁽¹⁷⁾ nojalla nämä vaatimukset ovat vanhentuneet.

⁽¹⁶⁾ EUVL L 7, 10.1.2009, s. 1.

⁽¹⁷⁾ Oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1393/2000, EUVL L 324, 10.12.2007.

4.11 Virallinen eurooppalainen asiakirja

4.11.1 Brysselin yleissopimuksen 50 artiklassa mainitaan täytäntöönpanokelpoiset viralliset asiakirjat. EY:n tuomioistuin⁽¹⁸⁾ on tulkinnut käsitettä siten, että kyseessä ovat alkuperäisvaltion oikeuden nojalla täytäntöönpanokelpoiset viralliset asiakirjat, joiden oikeellisuuden on vahvistanut julkinen viranomainen tai jokin muu kyseisen valtion tarkoitukseen valtuuttama viranomaistaho.

4.11.2 Asetuksessa 44/2001 käsite on sisällytetty 57 artiklaan. Parlamentti on kuitenkin antanut komissiolle kehotuksen ryhtyä työstämään virallista eurooppalaista asiakirjaa.

4.11.3 ETSK:n mielestä komission on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin ja käsiteltävä virallisten asiakirjojen vapaata liikkuvuutta siten, että saadaan mahdollisesti aikaan virallinen eurooppalainen asiakirja.

4.12 Kuluttajansuoja

4.12.1 Asetuksen 44/2001 johdanto-osan 13 kappaleen mukaan kuluttajasopimusten osalta heikompaa osapuolta olisi suojeltava hänen etujensa kannalta suotuisammilla tuomioistuinten toimivaltaa koskevilla säännöksillä kuin yleiset säännökset edellyttävät. EY:n tuomioistuin on vahvistanut perusteen oikeuskäytännössään.⁽¹⁹⁾

4.12.2 Komitea yhtyy huoleen, jonka komissio ilmaisee asetuksen johdanto-osassa ja EY:n tuomioistuin oikeuskäytännössään, sillä komitea on aina kannattanut kuluttajansuojan korkeaa tasoa: kuluttajat tarvitsevat suojaavia, luonteeltaan pakottavia sääntöjä.

4.12.3 Jotta yhteisön oikeusjärjestelmä olisi johdonmukainen, asetuksen 15 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan sanamuoto olisi hyvä yhdenmukaistaa direktiivin 2008/48/EY⁽²⁰⁾ 3 artiklan c ja n alakohdassa olevan kulutusluoton ja liitännäisen luottosopimuksen määritelmien kanssa.

4.12.4 Joukkokanteiden osalta tämänkaltaisella suojalla pyritään alentamaan oikeudenkäyntikustannuksia, joiden vuoksi kuluttaja tavallisesti luopuu kanteen nostamisesta sellaista yrittäjää vastaan, jonka kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa. Kustannuksia aiheuttaa erityisesti riita-asian käsittely muualla kuin kantajan vakituksessa kotipaikassa ja, jos riita-asiaa käsittelemään tarvitaan oma tuomari, etenkin tarve panna päätös täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa.

4.12.5 Koska nykyisen asetuksen (6 artiklan 1 kohdan) nojalla kanteita ei voida yhdistää, varsinkaan jos useat kantajat ovat panneet jäsenvaltion tuomioistuimissa vireille kanteita samaa vastajaa vastaan, asetusta olisi tältä osin muutettava, jotta kuluttajien olisi helpompi nostaa joukkokanteita ja yhteisön kilpailuoikeuden rikkomisesta johtuvia vahingonkorvauskanteita. Niistä ETSK on jo ilmaissut myönteisen kantansa.

⁽¹⁸⁾ Asiassa C-260/97 Unibank 17. kesäkuuta 1999 annettu Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomio.

⁽¹⁹⁾ Asiassa C-347708 Vorarlberger Gebietskrankenkasse 17. syyskuuta 2009 annettu Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomio.

⁽²⁰⁾ EUVL L 133, 22.5.2008, s. 66.

4.13 Teollis- ja tekijänoikeudet

4.13.1 Vaikka teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta annetulla direktiivillä 2004/48/EY⁽²¹⁾ pyritään lähentämään eräitä täytäntöönpanoon liittyviä menettelyllisiä säännöksiä, tarvitaan luonteeltaan ylikansallisia sääntöjä, joilla poistetaan oikeusvarmuuden puute ja alennetaan korkeita kustannuksia, joita asian mahdollinen päällekkäinen käsittely kansallisissa tuomioistuimissa aiheuttaa.

4.13.2 Näin ollen ETSK katsoo, että on ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotta estetään merkkituotteiden väärentäminen. Komitea kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita tekemään eurooppapatenttia koskevan yleissopimuksen, jossa kunnioitetaan kaikilta osin kielellistä moni-ilmeisyyttä.

4.14 Välimiesmenettely

4.14.1 ETSK katsoo, että asetusta 44/2001 uudistettaessa olisi sovittava asianmukaisista toimenpiteistä, jotta varmistetaan tuomioiden sujuva liikkuvuus Euroopassa ja estetään rinnakkaiset menettelyt.

4.14.2 Poistamalla (osittain) säännös, jonka mukaan asetusta ei sovelleta välimiesmenettelyyn,

— voitaisiin toteuttaa välimiesmenettelyä tukevia oikeussuojakeinoja

— voitaisiin tunnustaa välityssopimuksen pätevyyttä koskevat tuomiot ja

— helpotettaisiin sellaisten tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa, joihin sisältyy välitystuomio.

4.14.3 ETSK kannattaa sellaisten toimenpiteiden käyttöönottoa, joilla helpotetaan välimiesmenettelyn käyttöä rajatylittävissä tapauksissa. Komitea kannattaakin sellaisen välityssopimusten pätevyyttä koskevan yhtenäisen ylikansallisen lainvalintasäännön laatimista, jonka mukaan asiassa sovelletaan sen valtion lakia, jossa välimiesmenettely on käynnissä.

4.14.4 ETSK katsoo joka tapauksessa, että olisi kaikkein parasta olla puuttumatta välitystuomioiden täytäntöönpanosta vuonna 1958 tehdyn New Yorkin yleissopimuksen toimivuuteen tai ainakin pitää yleissopimusta lähtökohtana jatkotoimille.

4.15 Soveltamisalan laajentaminen kattamaan hallinnolliset päätökset

4.15.1 ETSK on tietoinen siitä, että asetusta 44/2001 sovelletaan vain siviili- ja kauppaoikeuden alalla annettuihin tuomioihin. Komitea katsoo kuitenkin sisämarkkinoiden asianmukaisen toiminnan edellyttävän, että komissio ja jäsenvaltiot tarkastelisivat mahdollisuuksia laajentaa asetuksen aineellista soveltamisalaa kattamaan lopulliset hallinnolliset päätökset aiheellisiksi katsomiensa menettelyjen mukaisesti, EY:n perustamissopimuksen 309 artiklassa määrätty menettely mukaan luettuna.

Bryssel 16. joulukuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

(21) EUVL L 157, 30.4.2004, s. 45.